

Briselē, 2006. gada 27. aprīlī

Tulkošana Komisijā: kāds ir stāvoklis divus gadus pēc paplašināšanās?

Eiropas Savienība nu jau divus gadus strādā ar 25 dalībvalstīm un 20 oficiālajām valodām. 2007. gadā tā gatavojas uzņemt jaunas dalībvalstis un jaunas valodas. Tās daudzvalodu situācijas mērogs padara to unikālu pasaulē. Daudzvalodība ir Eiropas integrācijas pamats, jo tā ļauj īstenot pilsoņu tiesības un Savienības leģitimitāti. Savienība izdod likumus, kas ir tieši saistoši tās pilsoņiem un uzņēmumiem. Lai ES politikas pareizi īstenotu un lai iegūtu taustāmus rezultātus, tās ir jāsaprot. To sekmē valodu pieejamība. Savienībā ikviens ir tiesīgs un rosināts to veidot, un to jāspēj darīt savā valodā. Deviņu jauno oficiālo valodu – čehu, igauņu, latviešu, lietuviešu, maltiešu, poļu, slovāku, slovēņu un ungāru valodas – vienlaicīga iekļaušana sistēmā 2004. gada maijā Komisijai bija nepieredzēts gadījums, un tās valodu dienestiem bija jāizmanto radoša pieeja, lai atrisinātu radušās problēmas. Tagad, kad kopš pēdējās paplašināšanās noteiktais pārejas periods jau ir pāri pusei, turklāt tuvākajā nākotnē, iespējams, pievienosies jaunas valstis, ir īstais laiks aplūkot esošo stāvokli.

1. Kas par ko atbild tulkošanas jomā ES iestādēs?

Katrai iestādei (Komisijai, Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, Eiropas Kopienų Tiesai, Revīzijas palātai) ir savs tulkošanas dienests, kurš atbild par attiecīgās iestādes sagatavoto dokumentu tulkošanu.

Komisijai svarīgs uzdevums ir tulkošana, jo tai ir „iniciatīvas tiesības” Kopienas tiesību aktu izstrādē, un uzraudzīšanas uzdevums.

Komisijas Tulkošanas ģenerāldirektorāts (TĢD) ir dienests, kurā nodarbināti apmēram 2200 cilvēku, kas palīdz apmierināt Komisijas vajadzības tulkošanas un valodas konsultāciju jomā visa veida **rakstiskajā saziņā, ieskaitot tīmekļa vietņu materiālus**, atbalstot un stiprinot daudzvalodību Eiropas Savienībā un palīdzot tuvināt Savienības politikas tās pilsoņiem, tādējādi veicinot likumību, pārredzamību un efektivitāti.

Kad kāda valsts pievienojas Eiropas Savienībai, spēkā esošie ES tiesību akti – *acquis communautaire* – apmēram 90000 lappušu apjomā, kas ietver nolīgumus un sekundāros tiesību aktus, kas pieņemti līdz valsts iestāšanās dienai – ir jāpārtulko attiecīgās valsts valodā. Par šo darbu ir atbildīgas valstu valdības, savukārt Kopienas iestādes atbild par iztulkoto tekstu noformēšanu un publicēšanu īpašā *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* izdevumā.

Komisija parasti nodrošina atbalstu kandidātvalstīm, uz pagaidu laiku uzņemot stažierus, konsultējot jautājumos, kas saistīti ar tulku apmācību, un izveidojot terminoloģijas bāzi.

2. Kā veidots Tulkošanas ģenerāldirektorāts (TĢD)?

TĢD atrodas Briselē, kur patlaban ir nodarbināta puse darbinieku, un pārējie darbinieki strādā Luksemburgā. Daudzi tulkotāji strādā TĢD pārstāvniecības birojos dalībvalstīs.

Organizatorisku iemeslu dēļ TĢD ir sadalīts pa valodām, ar atsevišķu nodaļu katrai oficiālajai valodai. Valodu nodaļas ir sīkāk sadalītas grupās, kas specializējas noteiktās jomās. Grupā vidēji ir 20 tulkotāji.

Valodu nodaļās tulkotāji specializējas tādu dokumentu tulkošanā, kas aptver noteiktas Eiropas Komisijas politikas nozares: lauksaimniecību, konkurenci, finanšu un monetāros jautājumus, izglītību un kultūru, nodarbinātību, enerģētiku, vidi, ārējās attiecības, reģionālo politiku un daudzas citas.

Līdztekus šīm nodaļām, kas sadalītas pa valodām, Tulkošanas ģenerāldirektorātā tagad ir arī grupa, kas specializējas tīmekļa vietņu tulkošanā. Tas nozīmē, ka drīz pilsoņiem būs oficiālajās valodās tīmeklī pieejama pamatinformācija par ES darbību.

3. Kāds ir stāvoklis divus gadus pēc pēdējās paplašināšanās?

Pieņemšana darbā

TĢD deviņu jauno valodu tulkotāji strādā Luksemburgā un pārstāvniecību birojos galvaspilsētās.

Līdz 2006. gada aprīlim TĢD pieņēma darbā **uz pilnu slodzi 473 tulkotājus**. Tie ir **94 %** no katrai valodā nepieciešamā tulkotāju kopskaita. Tomēr vairāk nekā divas trešdaļas tulkotāju joprojām ir pagaidu darbinieki, un darbā pieņemšanas process turpinās.

Turpmāk sniegtajā tabulā ir atspoguļots pašreizējais stāvoklis pa valodām.

Esošie tulkotāji (Luksemburgā un pārstāvniecību birojos) 2006. gada 1. aprīlī

Valodas nodaļa	CS	ET	HU	LT	LV	MT	PL	SK	SL	Kopā
Skaitis	46	60	53	64	53	30	58	55	54	473

Turklāt TĢD bija tiesības pieņemt darbā papildu jauno dalībvalstu tulkotājus, kas noteiktu laika periodu strādātu kā **valsts norīkoti eksperti**. Patlaban pēc 2004. gadā rīkotās darbā pieņemšanas ir 8 šādi darbinieki. Jaunās 2005. gadā organizētās darbā pieņemšanas rezultātā ir apstiprināti 7 kandidāti.

Atbalsta personāla skaits (27) joprojām ir mazāks par 2006. gada beigās paredzēto kopskaitu 126. Tādēļ 2006. gada vidū ir plānots ģenerāldirektorāta iekšienē izsludināt konkursu uz atbalsta personāla amatiem. Turklāt joprojām notiek vadošo darbinieku darbā pieņemšana.

TĢD arī izmanto 2003. gada konkursos izvēlētu ārštata tulkotāju un tulkošanas aģentūru ārpakalpojumus. To deviņu valodu sarakstā, kuras pievienojās 2004. gadā, ir apmēram 200 līgumdarbinieku.

Deviņu jauno valodu tulkošanas resursu veidošanu plāno pabeigt līdz 2006. gada beigām.

Tulkošanas apjoms

TĢD 2005. gadā iztulkoja 1 324 231 lapas, skaitot kopā pa visām 20 oficiālajām valodām.

Kopējais tulkošanas apjoms deviņās jaunajās valodās **2005.** – pirmajā pilnajā darbības gadā – bija **455 232 lapas**¹. Apjoms katrā no šīm valodām bija apmēram 52 700 lapu, izņemot maltiešu valodu, kurā tas bija apmēram 33 500 lapu². Prasība, ka visiem ES tiesību aktiem jābūt publicētiem *Oficiālajā Vēstnesī* visās 20 oficiālajās valodās, tiek izpildīta no pievienošanās dienas, izņemot maltiešu valodu, par kuru ir vienošanās.

Pieprasījuma vadība

Lai risinātu uzdevumus, kas saistīti ar deviņu jauno valodu iekļaušanu, Komisija 2004. gada maijā veica praktiskus pasākumus, ieskaitot pieprasījuma vadības stratēģijas ieviešanu.

Pirmkārt, Komisijas nodaļām tika uzdots gatavot **īsākus dokumentus**, kur paziņojumu un paskaidrojumu standarta garums nepārsniegtu 15 lapas (pirms pievienošanās to vidējais garums bija 37 lapas). Šā pasākuma ieviešanas mērķis bija uzlabot saziņu ar pilsoņiem, tekstus vienkāršojot.

Otrkārt, noteica tulkojamo dokumentu svarīgumu. Vissvarīgākie ir dokumenti, kuru tulkošana Komisijai ir ar likumu vai politiski noteikts pienākums. Tie ir publiski vēstījumi Eiropas pilsoņiem un uzņēmumiem, Komisijas autonomie akti, visi likumdošanas priekšlikumi un visi lēmumi par apvienošanu, valsts atbalstu un konkurenci.

Pēc 15 mēnešu darba 2005. gada jūlijā pieprasījuma vadības stratēģija tika pārskatīta, lai novērtētu tās darbību un apgūtu pieredzi, jo īpaši ņemot vērā nākamo oficiālo valodu pievienošanu. Pārskats parādīja, ka stratēģija ir ļāvusi Komisijai izpildīt savus Līgumā noteiktos pienākumus tulkošanas jomā. Komisija nolēma **arī turpmāk izmantot šo stratēģiju ar dažiem uzlabojumiem** vismaz līdz 2006. gada beigām.

Kvalitātes nodrošināšana

TĢD izmanto kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, kam pamatā ir dokumentu sadalīšana pa kategorijām. Visus tulkojumus, kas paredzēti publicēšanai, neatkarīgi no tā, vai tos tulko Komisijā vai ārējiem tulki vai aģentūras, vienmēr rediģē. Tulkojumus, kas pieprasīti informācijai vai izpratnei, pārbauda tikai tad, ja tas ir nepieciešams.

Terminoloģijas konsekvenci garantē tulkošanas atmiņu izmantošana un ar Kopienas saistīto pamatterminu datu bāzes.

ES-10 valodām un gaidāmajām jaunajām valodām šos resursus sāka veidot jau laikā, kad tulkoja *acquis communautaire*. Pirms un pēc paplašināšanās šis darbs ar TĢD atbalstu turpinās .

¹ Komisijas vajadzībām noteikts, ka standarta lapā ir 1500 zīmes, neskaitot atstarpes.

² Padome 2004. gada 1. maijā pēc **Maltas iestāžu lūguma** noteica izņēmuma statusu, atbilstoši kuram trīs gadus, sākot ar 2004. gada 1. maiju, Eiropas Savienībai nav jāpublicē *ES Oficiālajā Vēstnesī* visi tiesību akti maltiešu valodā.

Apmācība

TĢD apmācības politika attiecībā uz paplašināšanos ir divējāda. TĢD piedāvā apmācību saviem darbiniekiem, lai tie spētu tulkot no jaunajām valodām pašreizējās ES valodās. Piemēram, apmācība ES-10 valodās tika aizsākta jau 1998. gadā. 2006. gada aprīlī šīs valodas apguva **88** dažādu esošo valodu nodaļu tulkotāji. **111** tulkotāji šīs valodas jau apguvuši pilnībā un strādā ar tām. Bez tam **79** tulkotāji ir sākuši apgūt bulgāru, rumāņu, horvātu un turku valodu, lai sagatavotos nākošajai paplašināšanai. Pašlaik **27** tulkotāji tās pārvalda pilnībā.

Jauno dalībvalstu tulkotājiem TĢD nodrošina apmācību visplašāk lietotajās valodās (parasti angļu vai franču valodā), informācijas tehnoloģiju jomā un TĢD tulkošanas instrumentu izmantošanā, kā arī jautājumos, pie kuriem Komisijā strādā.

4. Kā Eiropas Komisija gatavojas jauno valodu uzņemšanai?

Bulgāru un rumāņu valoda

TĢD ir izveidojis **darba grupu „2007. gada paplašināšanās”**, kurai jānodrošina sagatavotība bulgāru un rumāņu valodas uzņemšanai.

TĢD 2005. gada februārī organizēja sanāksmes Bukarestē un Sofijā, lai ar valstu valdībām, ar tulkošanas koordinācijas nodaļām, kuras atbild par to, lai *acquis communautaire* līdz pievienošanās dienai būtu iztulkoti bulgāru un rumāņu valodā ar universitātēm, kuras apmāca profesionālus tulkotājus un ar valodnieku profesionālajām asociācijām apspriestu sagatavošanos valodu jautājumos.

2005. gadā Komisijas pārstāvniecībās Bukarestē un Sofijā atvēra tulkošanas pārstāvniecības birojus.

Pirmie **20 rumāņu un 16 bulgāru tulkotāji**, ko TĢD pieņēma darbā kā līgumdarbiniekus tulkošanas infrastruktūras un instrumentu sagatavošanai, uzsāka darbu 2006. gada janvārī. **Galīgais mērķis ir pieņemt darbā 60 tulkotājus katrā valodā.** Mērķis ir no pievienošanās dienas sniegt šīm valodām tāda paša līmeņa pakalpojumus, kādi tajā brīdī būs pieejami deviņām valodām, kuras tika uzņemtas 2004. gadā.

2005. gada novembrī tika izsludināts pastāvīgo darbinieku **starpiestāžu darbā pieņemšanas konkurss**. Paredzēts, ka rakstiskie pārbaudījumi notiks jūlija beigās, un gaidāms, ka sekmīgo kandidātu saraksts būs pieejams 2007. gada janvārī.

Atbalsta personāla atlases procedūras rezultātā ir izveidots sekmīgo kandidātu saraksts, kurā ir 8 rumāņu un 8 bulgāru asistenti. Gaidāms, ka šajos sarakstos esošos kandidātus sāks pieņemt darbā 2006. gada beigās.

Īru valoda

Īru valodai ES oficiālās valodas statusu piešķīra ar Padomes 2005. gada jūnijā pieņemtu regulu. Tulkošana īru valodā un no īru valodas tiks uzsākta 2007. gada 1. janvārī, kad minētā regula stāsies spēkā. Tomēr sakarā ar līdzīgu **izņēmuma statusu**, ko pieprasīja Maltas iestādes, piecu gadu ilgā pārejas periodā ne visi tiesību akti tiks tulkoti īru valodā. **Tulkos tikai tās regulas, ko kopīgi būs pieņēmis Eiropas Parlaments un Padome, kā arī saraksti ar pilsoņiem.**

TĢD ir izveidojis **Īru valodas tulkošanas grupu**. Starpiestāžu darbā pieņemšanas konkurss tiks izsludināts 2006. gada vasarā.

Spānijas reģionālās valodas

Komisija 2005. gada decembrī noslēdza administratīvu nolīgumu ar Spāniju par basku, katalāņu un galīciešu valodas izmantošanu Komisijā. Tā pamatā ir secinājumi, ko Padome pieņēma 2005. gada jūnijā, atļaujot ES iestādēs izmantot reģionālās valodas, kurām ir oficiālas valodas statuss kādas dalībvalsts teritorijas daļā. **Spānijas valdība ir nozīmējusi iestādi**, kas tulkos no šīm trim valodām spāņu valodā un otrādi.

5. Cik no *acquis communautaire* vēl ir jātulko un kāds ir pašreizējais stāvoklis?

Par pirmsiestāšanās tiesību aktu tulkošanu **bulgāru un rumāņu** valodā atbild attiecīgo valstu tulkošanas nodaļas. Tekstu galīgos variantus, ko pārbaudījuši Komisijas, Padomes un Eiropas Parlamenta juridiskie dienesti, nosūtīs Oficiālo publikāciju birojam, lai, tiklīdz tie būs pieejami, tos publicētu *Oficiālā Vēstneša* speciālizdevumā.

Līdz šim vidēji mazāk nekā **50 % dokumentu**, kas veido *acquis*, ir iztulkoti bulgāru un rumāņu valodā.

Līdz brīdim, kad tos publicēs Oficiālajā Vēstnesī, galīgie teksti, ko apstiprinājuši Padomes un Komisijas juridiskie korektori, elektroniskā veidā būs pieejami ES juridiskajā datu bāzē *Eur-Lex*.

Primārie tiesību akti **īru valodā** ir pieejami kopš valsts pievienošanās 1973. gadā. Par pārējo tiesību aktu tulkošanu īru valodā atbild Īrijas valdība.

6. Cik izmaksā tulkojumi ES budžetam?

Pirms paplašināšanās **2003.** gadā, kad iedzīvotāju skaits bija 379 miljoni, tulkošanas izdevumi visās ES iestādēs sasniedza **EUR 541 miljonu** gadā. TĢD veiktie tulkojumi izmaksāja EUR 230 miljonus. Atbilstošās izmaksas uz vienu iedzīvotāju bija EUR 1,45 (visās iestādēs) un EUR 0,60 (tikai Komisijā) gadā.

Līdz 2006. gada beigām, kas iezīmē 2004. gadā notikušās paplašināšanās pārejas perioda beigas, kad iedzīvotāju skaits sasniedz 453 miljonus, prognozētas tulkošanas izmaksas visās iestādēs, tām darbojoties ar pilnu jaudu, būs apmēram **EUR 800 miljoni** gadā, ieskaitot **EUR 300 miljonus** TĢD. Tas ir attiecīgi EUR 1,76 un EUR 0,66 gadā uz vienu iedzīvotāju.

Tulkošanas izmaksas ietver algas, sociālo apdrošināšanu, pieskaitāmās izmaksas, izmaksas par ārējiem tulkojumiem un darbības izmaksas, bet neietver maksājumus dalībvalstīm par tulkotāju izglītošanu un apmācīšanu vai par tiesību aktu tulkošanu.

Līdz ar īru valodas kļūšanu par oficiālo valodu un Bulgārijas un Rumānijas iestāšanos Eiropas Savienībā 2007. gada 1. janvārī paredzams, ka visām iestādēm tulkošanas izdevumi palielināsies par apmēram EUR 30 miljoniem.

Sīkāk skat.:

http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/index_en.htm

http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/index_en.html